

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สิ่งสำคัญที่เราจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การศึกษา ซึ่งหลักการให้การศึกษานั้นก็เพื่อให้ประชาชนพลเมืองในประเทศชาติได้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ความสามารถ ประพฤติปฏิบัติต่อชาติตามที่ชาติต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ประเทศที่กำลังพัฒนา (Under Development) มีปัญหาหลายอย่าง อาทิ ประชาชนมีความยากจน ความโง่เขลา และโรคภัยไข้เจ็บ เป็นอันมาก การพัฒนาการนี้มุ่งพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีการวางแผนเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสม....การวางแผนของประเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นต้องมีการพัฒนาการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) แต่การที่จะมีการพัฒนาการทรัพยากรมนุษย์ได้จะต้องวางแผนกำลังคน (Manpower Planning) การที่จะพัฒนาคนได้เราก็ต้องพัฒนาการศึกษา"¹

เมื่อเป็นเช่นนี้ เราพอจะมองเห็นรูปร่างของการพัฒนาการศึกษาได้ชัดแล้วว่าจะต้องอยู่ที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อจะผลิตคนที่มีความรู้ความสามารถตามแขนงและความต้องการต่าง ๆ ของประเทศชาติ ในปัจจุบันนี้ "เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การกระทำอันสำคัญที่สุดของบ้านเมืองก็คือการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขณะเดียวกันก็เป็นที่รับรองกันว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งของการพัฒนา"²

¹ คร. กอ สวัสดิพิบูลย์ "การวางแผนและวางโครงการนิเทศ" คู่มือนิเทศการศึกษา 2508. โรงพิมพ์คุรุสภา. 2509 หน้า 85.

² คร. เอกวิทย์ ณ ถลาง. "ทัศนะบางประการเกี่ยวกับคุณสโลบายการศึกษา." รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 1. กรมสามัญศึกษา 2510 หน้า 16.

การให้การศึกษา นั้น ประเทศมุ่งพัฒนาเพื่อผลิตพลเมืองให้มีความรู้ความสามารถ
 แล้วยังไม่พอ ยิ่งมุ่งที่จะอบรมฝึกฝนให้พลเมืองได้ประพฤติปฏิบัติตนได้ก็ตามแบบระบบการ
 ปกครองของประเทศอีกด้วย ประเทศที่ปกครองอยู่ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็
 มุ่งที่จะผลิตคนให้เป็นพลเมืองที่ดีอยู่ในระบอบประชาธิปไตย

สำหรับประเทศไทยของเราซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น
 ทางรัฐบาลก็มุ่งให้พลเมืองได้รับการศึกษาเพื่อเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยนโยบาย
 ของรัฐบาลสมัยต่าง ๆ จึงได้พิจารณาหลักหลักการให้การศึกษาเป็นหลักสำคัญอันหนึ่งดังจะเห็น
 ได้ว่า นับตั้งแต่เราได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็น
 ระบอบประชาธิปไตย เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีการวางแผนการศึกษา
 แห่งชาติและได้ปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ การที่รัฐได้กำหนดให้มีการวางแผน
 การศึกษาแห่งชาติขึ้นนั้น ก็เพื่อวางนโยบาย และจุดมุ่งหมายในการที่จะให้การศึกษาแก่พลเมือง
 เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถเป็นพลเมืองดี ถ้าหากเราหันย้อนไปดูหลักการให้การศึกษาตาม
 แผนการศึกษาแห่งชาติแต่เดิมนั้น จะเห็นว่ารัฐมุ่งหมายให้การศึกษาเพียง องค์ 3 ได้แก่ พุทธิ
 ศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา ซึ่งถือว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษาที่มีความรู้ความฉลาดทางสติ
 ปัญญา มีศีลธรรมจรรยาและมารยาทอันดีงาม และมีพละทานมัสมบูรณดีแล้ว ก็จะเป็นพลเมือง
 ดีได้

ต่อมาการ เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ความเจริญก้าวหน้า
 อย่างรวดเร็วของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของ
 เรามากขึ้น นอกจากนั้นในศตวรรษที่ 20 นี้ อารยธรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ จากต่างประเทศ
 ได้เข้ามาสู่ประเทศของเรา สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมเพิ่มขึ้น เป็นต้นว่าคนไร้งาน
 เพราะใช้เครื่องจักรทำงานแทน รายได้น้อยไม่พอกับการใช้จ่าย ปัญหาประชากรเพิ่มขึ้นต้อง
 แย่งอาชีพกัน นักเรียนที่จบโรงเรียนไปแล้ว ไม่มีงานทำ เกิดปัญหาคนว่างงาน เกิดปัญหาเกี่ยว
 กับคนอันธพาล และแก๊งค์ยาเสพติด ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งทำให้ต้องมี
 การพิจารณาปรับปรุงการวางแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น เรียกว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ 2503
 โดยกำหนดความมุ่งหมายดังนี้

1. รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่ศักยภาพเพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย และมีความรู้ ความสามารถ ที่จะประกอบอาชีพ และทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ

ในการจัดการศึกษานั้น ให้จัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล โดยให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจและแผนการปกครอง เช่น จัดให้มี

ก. จริยศึกษา ให้มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีหัวใจที่ปะทะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ข. พลศึกษา ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางจิตกับทั้งมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา

ค. พุทธิศึกษา ให้มีความรู้ วิชาการ ปัญญาเพื่อการดำรงชีวิต

ง. หัตถศึกษา ให้มีกิจนิสัย และความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงานเพื่อเป็นรากฐานการประกอบสัมมาอาชีพ¹

เราจะเห็นได้ว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้เปลี่ยนแปลงการศึกษามาเป็น องค์ 4 โดยเพิ่มหัตถศึกษาเข้าอีกองค์หนึ่งด้วย

การให้การศึกษานั้น เป็นที่สนใจแก่ประเทศทั้งหลาย ถึงแม้ว่าประเทศที่เจริญแล้วก็สนใจที่จะค้นคว้าศึกษาต่อไปมิได้หยุดยั้ง ใ้มีการวิจัยค้นคว้ากันมาก เพื่อจะได้หาข้อเท็จจริงและนำมาปรับปรุงให้บังเกิดผลมากที่สุด เท่าที่จะทำได้ ในปัจจุบันนี้ แนวการศึกษาแผนใหม่ยอมรับว่า การศึกษาเป็นกระบวนการวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้ทดลองและนำเอาวิธีการต่าง ๆ ที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงในการเรียนการสอน เช่น สร้างความสนใจแก่ผู้เรียน (Interest) Mc Clusky กล่าวว่า การเรียนที่จะบังเกิดผลดีนั้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนสนใจหรือต้องการที่จะเรียนสิ่งนั้น ดังคำโบราณว่า "You can lead a horse to water, but you cannot make him drink."²

¹ กระทรวงศึกษาธิการ "แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ, พ.ศ. 2435-2507. ข้อ 1, 4 หน้า 378-379.

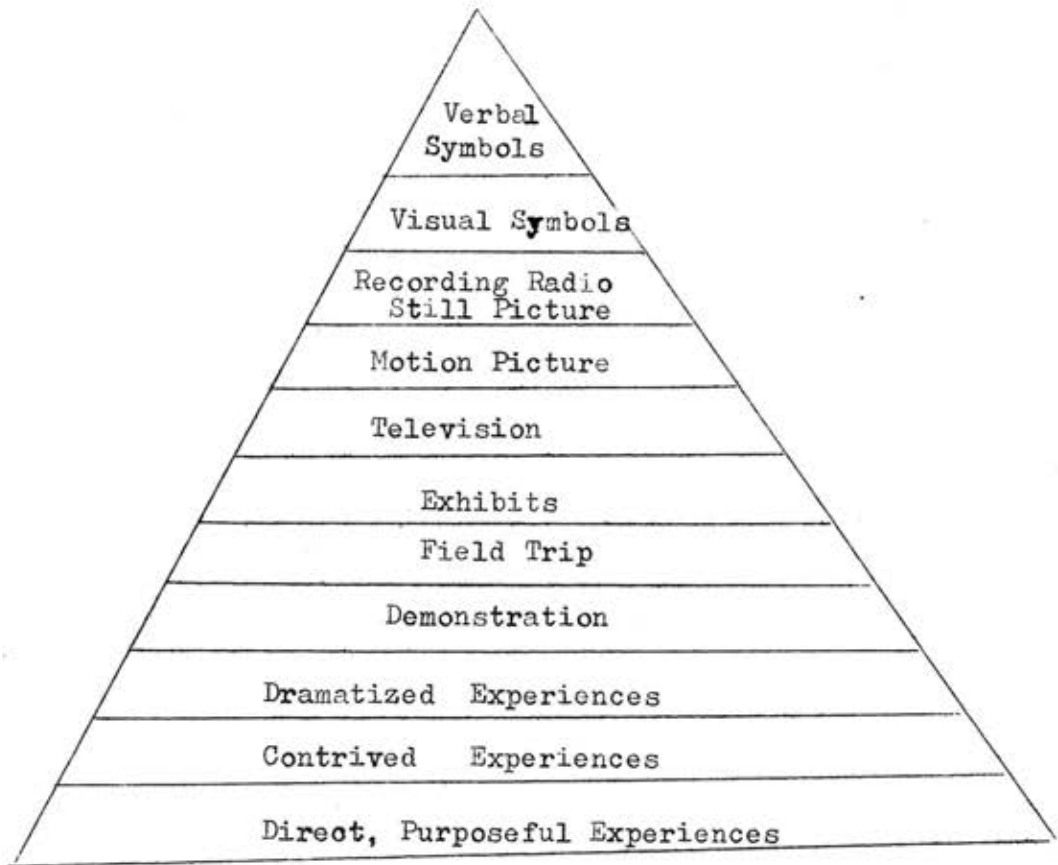
² Dean F. Mc Clusky. The Audio-Visual Reader. WM. C. Brown Company. 1954 P. 13.

และนอกจากนี้แล้วทางด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ซึ่งนักศึกษายอมรับกันว่า คนเราย่อมมีความสามารถไปคนละอย่างต่าง ๆ กัน การเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงเด็ก ถ้าเราใช้อุปกรณ์การสอนให้ถูกหรือเหมาะสมกับความสามารถแต่ละคนแล้ว ผู้เรียนจะได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

เราจึงพูดได้ว่าการศึกษจะได้ผลดี ก็ต่อเมื่อผู้สอนคือครู และผู้เรียน คือนักเรียน ได้มีกระบวนการเรียนการสอนที่ถูกต้อง คือ ครูจะต้องเป็นครูที่ดี มีความรู้ มีเทคนิคที่จะถ่ายทอดความรู้ และสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากรู้ รู้จักคิดพิจารณา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน พร้อมที่จะเรียนอยู่เสมอ โดยจัดประสบการณ์ในการเรียนให้ให้เกิดประสาทสัมผัสให้มากที่สุด ยิ่งถ้าได้ให้ผู้เรียนได้มี การ เรียนจากประสบการณ์ จริง (Direct Experiences) แล้ว จะทำให้เกิดความรู้ได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะได้เห็นด้วยตา ได้จับต้อง ลูบคลำ ได้ยิน ได้ฟัง ทำให้เข้าใจ เกิด Concept ที่ถูกต้องเหมือนคำพังเพยของไทยเราว่า "สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น" ซึ่งเรื่องนี้นักการศึกษาชาวอเมริกันชื่อ Edgar Dale² ได้จัดชั้นของการเรียนรู้จากการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนไว้ว่า ผู้เรียนจะเรียนเข้าใจได้ดี เป็นลำดับไป จากการจัดประสบการณ์จริงไปจนถึงชั้นยอดสุด คือการใช้คำพูดอธิบายซึ่งจะทำให้เข้าใจน้อยที่สุด การจัดชั้นของวัสดุอุปกรณ์การสอนแบบนี้เรียกว่ากรวยแห่งประสบการณ์ (Cone of Experience) ดังนี้

¹Ibid P.14

²Edgar Dale. Audio-Visual Method in Teaching. Holt, Rinehart and Winston, INC., 1961. P.43.

และตัวอย่างที่เห็นได้ชัดอีกอันหนึ่ง การสอนถ้าครูไม่ได้ใช้ประสบการณ์จริงให้
 ผู้เรียนได้รู้ได้เห็นโดยตรง ก็ควรอย่างยิ่งที่จะนำเอา โสภทัศน์อุปกรณ์มาช่วยสอนเพื่อให้เกิด
 การเข้าใจ และ Concept ที่ถูกต้องโดยทางอ้อม เช่น อาจจะใช้ของจำลอง (Model)
 ของตัวอย่าง (Specimens or Sample) หรือรูปภาพ (Pictures) มาให้ดูก็ได้ของ
 บางสิ่งบางอย่าง หรือในการสอนบางเรื่อง ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจได้ก็ เพราะไม่เคย
 เคยเห็นมาก่อน ถึงครูจะใช้คำพูดอธิบายอย่างละเอียดอย่างไรก็ตาม ผู้เรียนก็จะไม่ได้รับ
 ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังที่ Wittich and Schuller ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เขียน
 เรื่อง Parade ได้ขอให้จิตรกรผู้มีฝีมือเยี่ยม 3 คน วาดรูป สัตว์ชนิดหนึ่ง ซึ่งเขาไม่เคย
 เห็นกันมาก่อนเลย โดยบรรยายตามคำอธิบายเป็นตัวอักษรไว้ใน The Encyclopedia
 Britanica ว่า

"The body is stout, which arched back, the limb are short and stout, armed with strong, blunt claws; the ears long; and the tail thick at the base and tapering gradually. The elonged head is set on a short thick neck, and at the extremity of the snout is a disc in which the nostrils open. The mouth is small and tubula, furnished with a long extensile tongue. A large individual measured 6 ft, 8 in. In colour it is pale sandy or yellow, the hair being scanty and allowing the skin to show"¹

รูปสัตว์ที่บรรยายให้วากนั้น คือ ตัว Aard-Vark (ออกวอค) เมื่อจิตรกรทั้งสามวาดแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับรูปจริงดู ก็จะเป็นรูปคนละอย่างกัน เป็นที่เห็นชัดได้แล้วว่า คำพูดที่ให้ความหมายนั้น ถ้าไม่มีประสบการณ์เดิมมาแล้วจะเข้าใจยาก และผู้เรียนแต่ละคนก็ย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของตน ทำให้มีจินตนาการไปคนละอย่าง ตัว Aard-Vark ที่ว่าลำตัวอ้วน อ้วนแก่โหนหลังโค้ง ๆ โคนงอข้างไร ขาสั้น ๆ ป้อม ๆ ซึ่งการบรรยายด้วยคำพูดเข้าใจยากและไม่ถูกต้อง ดังนั้น การเรียนการสอนถ้าครูได้นำเอาวัสดุที่สมบูรณ์เข้ามาช่วยจะทำให้เข้าใจง่ายขึ้น ทั้งนี้ถ้าหากเห็นเด็กไม่เข้าใจหรือไม่ได้ถูกต้องบ้าง ครูจะโทษเด็กหรือ ในกระบวนการสอนของวิธีการสอนต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้แก่บุคคลแล้ว ปรากฏว่าวิธีสอนด้วยการบอกได้ผลน้อยที่สุด" คร. เพื่อถก กุสุมา ณ อยุธยา¹ เลยกด้าวไว้เช่นเดียวกันกับตัว Aard-Vark ว่า ถ้าเราเป็นครูจะบอกให้เด็กรู้จักตัวกิงนรีว่า รูปร่างอย่างไร โดยใช้วิธีอธิบายอย่างดีถ้วน แล้วบอกให้จกเขาไปก็เชื่อว่าถึงจะอธิบายให้ดี จะบอกวิเศษแค่ไหน เด็กก็ไม่อาจรู้จักกิงนรีได้ถูกต้อง ซึ่งถ้าจะให้เด็กหั้งขึ้นวากรูปตัว Aard-Vark ดู จำนวน 27 คน รูปก็จะออกมา 27 อย่างไม่เหมือนกันเลย แสดงว่าการสอนด้วยการบอกนั้นให้ผลไม่ตรงตามจุดประสงค์ตัว Aard-Vark

¹Wittich and Schuller. Audio-Visual Materials their Nature and Use Harner & Brothers, Publishers, New York. 1953 PP.16- 7.

²คร. เพื่อถก กุสุมา ณ อยุธยา. "ครูดี คือ ครูที่ไม่สอน" ศูนย์ศึกษา ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กุมภาพันธ์ 2507 หน้า 7.

ของฝรั่งฉันใด ตัวกินนรไทยก็ฉันนั้น ฟันดาผู้สอนพลิกแพลงไม่ใช่วิธีบอกตรง ๆ ก็หันไปใช้อย่างอื่น เช่น เขียนรูปให้ดู เอาจูปถ่ายมาแสดง เอาจูปปั้นมาตั้งให้ดู ความเข้าใจของเด็กก็แจ่มชัดถูกต้องยิ่งขึ้นอีกมากกว่าบอกตรง ๆ

ด้วยประการฉะนี้ การสอนด้วยการบอกตรง ๆ จึงต้องเปลี่ยนไป ต้องใช้สื่อทัศนวัสดุเข้าช่วย ต้องมีวัสดุอุปกรณ์การสอน นักเรียนจะก่อให้เกิดประสาทสัมผัสของตนมากขึ้น เช่น คุยด้วยคำ จับด้วยมือ ไม่ใช่ฟังด้วยหู รับการบอกของครูแต่ฝ่ายเดียว และ ดร. ชำรง บัวศรี¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของอุปกรณ์การศึกษาไว้ว่า "ในสมัยก่อน แนวความคิดในสื่อการเรียนการสอนเป็นเพียงการถ่ายทอดวิชาโดยครูเป็นผู้บอกวิชา และนักเรียนเป็นผู้รับ อุปกรณ์การศึกษาเกือบไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด ปัจจุบันนี้ได้มีการค้นคว้าทางจิตวิทยาก้าวหน้าขึ้น จึงทำให้แนวคิดในเรื่องการเรียนการสอนเปลี่ยนไป การเรียนต้องให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ได้มีประสาทสัมผัสอย่างแท้จริง กลายเป็นหลักสำคัญในการเรียนการสอน เมื่อเป็นเช่นนี้ สภาพการเรียนการสอนจึงแปรรูปไปจากเดิม มีการนำเอาอุปกรณ์การสอนมาใช้ประกอบการสอนมากขึ้นให้นักเรียนได้เรียนจากของจริง และจากการกระทำจริงมากขึ้น ทำให้ต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการสอนเพิ่มขึ้น และหมดเปลืองวัสดุการสอนมากขึ้น อุปกรณ์การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับโรงเรียนไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาคารสถานที่และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ

ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า การสอนแผนใหม่ ถ้าขาดอุปกรณ์การศึกษาแล้ว ก็ยากที่จะสอนให้บังเกิดผลดีได้ อุปกรณ์การศึกษาจึงกลายเป็นปัญหาสำคัญของโรงเรียน โรงเรียนแต่ละโรงต้องขบคิดว่า สมควรจะมีอุปกรณ์การศึกษาอะไรบ้าง จะหามาได้อย่างไร จะใช้อย่างไร และจะเก็บรักษาอย่างไร"

เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่จะให้การศึกษาที่มีคุณภาพก็ตามวัตถุประสงค์แล้ว ศาสตราจารย์สำเนา วรวงศ์ จึงกล่าวไว้ว่า "งานสื่อทัศนศึกษา หรือ งานอุปกรณ์การสอนเป็นงานสำคัญ

¹ ดร. ชำรง บัวศรี หลักการการศึกษา โรงพิมพ์แพรวพิทยา. 2506 หน้า 203.

อย่างหนึ่งของโรงเรียนทุกระดับ งานโสตทัศนศึกษาเป็นงานที่จะช่วยให้ได้ผลการศึกษาในด้านคุณภาพดีขึ้น"¹

จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งมีโอกาสไปเยี่ยมโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคศึกษา 8 หลายจังหวัด หลายโรงเรียน ก็ได้พบปัญหาเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนอุปกรณ์มาก เมื่อเข้าไปเยี่ยมในชั้นเรียน สังเกตการสอนของครู ส่วนมากก็ยังขาดการใช้อุปกรณ์การสอนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาต่าง ๆ ที่เด็กทางภาคเหนือไม่เคยมีประสบการณ์มาเลย จะอธิบายหรือให้จลละเอียดอย่างไร เด็กก็เข้าใจยาก และมี Concept ที่ผิด ๆ เช่น การทำปุ๋ย ทะเล อ่าว แหลม ฯลฯ เด็กไม่เคยเห็นทะเลเลยว่าเป็นอย่างไร ถ้าครูได้เอาอุปกรณ์การสอนเช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ หรือ สไลด์ มาประกอบการสอนบ้าง เด็กก็จะเกิด Concept ได้ถูกต้องกว่า

และอีกประการหนึ่ง การที่เด็กไม่เข้าใจภาษาไทย เพราะเด็กชอบใช้ชอบพูดกันแต่ภาษาท้องถิ่น นี่ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งเกี่ยวกับการสื่อความหมายไม่ตรงกัน เช่น ชวดโหล ซึ่งหมายถึงชวดปากกว้าง สั้น แต่บางแห่ง บางท้องถิ่น ไม่เรียกชวดโหล จึงมี Concept ไปด้วยว่า "ชวด" - "โหล" เมื่อรวมกันจึงเป็นความเข้าใจใหม่ว่า ชวด 12 ใบ ถ้าหากครูผู้สอนได้ใช้ของจริงหรือรูปภาพให้เด็กดูก็จะเข้าใจได้ และถ้ามีบัตรคำคำว่า "ชวดโหล" ติดกับชวดไว้ด้วย ก็จะช่วยให้ทั้งเข้าใจ อ่านออก เขียนสกกได้ด้วย

อีกตัวอย่างหนึ่ง การสอนเลขกิตซึ่งพบมากที่เด็กไม่รู้จัก ไม่นับว่ายาวเท่าไร แต่เด็กรู้ว่า 1 เมตร มี 100 เซนติเมตร ส่วนมากจะท่องจำกันทั้งนั้น ถ้าครูได้ให้ประสบการณ์จริงคือใช้ไม้เมตร หรือไม้บรรทัดให้เด็กได้วัดจริง ๆ จากโต๊ะเรียน ม้านั่ง ประตู หน้าต่าง เด็กจะเข้าใจยิ่งขึ้น

---

¹ ศาสตราจารย์ สำเภา วรางกูร. "บทบาทของวิชาโสตทัศนศึกษา" เอกสารวิชาการศึกษา การฝึกอบรมครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลทั่วราชอาณาจักร. โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น. พระนคร 2510. หน้า 1 ข้อ 1.3

เช่นเดียวกับ การสอนเรื่องเวลา คือ 60 วินาที เป็น 1 นาที 60 นาที เป็น 1 ชั่วโมง แต่เด็กดูนาฬิกาไม่เป็น ถ้าครูได้ใช้นาฬิกาจริง ๆ หรือนาฬิกาจำลอง ก็จะทำให้เด็กเข้าใจยิ่งขึ้นเช่นกัน

เมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่า โสภทัศน์อุปกรณมีความจำเป็นสำหรับช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีเช่นนี้แล้ว ก็จำเป็นที่ครูผู้ใช้ประกอบการสอน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาพิเศษ ตลอดจนผู้ร่วมบริหารอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษาจะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับงานโสตทัศนศึกษา ยิ่งปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ ได้ก้าวหน้าไปมาก จนกระทั่งถึงขั้นใช้คอมพิวเตอร์ (Computer) แล้ว แนวคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา (Innovation) กำลังพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหาร ผู้นำในวงการศึกษาคงต้องนำไปพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยของเรารปัจจุบันนี้กำลังเร่งรัดพัฒนา มีโครงการพัฒนาหลายอย่าง เช่น โครงการพัฒนาชนบท โครงการพัฒนาการเกษตร โครงการพัฒนาการศึกษา ฯลฯ ซึ่งแต่ละโครงการ ก็มุ่งที่จะให้ชาติบ้านเมืองเจริญขึ้นทุก ๆ ด้าน

สำหรับการศึกษา นั้น นับว่าเป็นโครงการที่สำคัญ ซึ่งโครงการทุก ๆ ด้านจะสำเร็จลงได้ก็ต้องอาศัยบุคคลที่ได้รับการศึกษา และการศึกษาที่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด ก็คือ ระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่พลเมืองทุกคนต้องได้รับให้ทั่วหน้า ประเทศไทยเราได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2464 เรียกว่า พระราชบัญญัติประถมศึกษา 2464 และได้ปรับปรุงแก้ไขมาเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัย จนกระทั่งทุกวันนี้ เรายังจัดการศึกษาภาคบังคับมีอยู่เพียง 4 ปี อาจารย์ สุนทร สุนันท์ชัย¹ ได้ให้ทัศนะว่าการประถมศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้รู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ เป็นพลเมืองดี เข้าใจความเคลื่อนไหวของประเทศของตนและของโลก ไม่ปรากฏว่าประเทศใด สามารถพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้โดยไม่จัดการประถมศึกษาให้แพร่หลายทั่วถึง การมีบุคคลที่ได้รับการศึกษาอย่างคึกคักจำนวนหนึ่งเพื่อเป็น

¹ สุนทร สุนันท์ชัย. "ความสำเร็จของญี่ปุ่นในการจัดการศึกษา". ประชาศึกษา ปีที่ 18 ฉบับที่ 8 เดือน มีนาคม 2510 หน้า 435-436

ผู้นำในด้านต่าง ๆ เช่น นาย ช่าง แพทย์ นักกฎหมาย ฯลฯ และทำหน้าที่พัฒนาประเทศนั้น ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาที่ดีแล้ว ก็เป็นการยากยิ่งที่จะดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จได้ เพราะการพัฒนาบ้านเมืองจะต้องอาศัยกำลังประชาชน ผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถจะทำงานได้สำเร็จตามลำพัง ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ จากการปรับปรุงวิธีการเกษตร เช่น การใช้ปุ๋ย การปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อเพิ่มผลผลิตและรักษาคุณภาพของดิน ผู้เชี่ยวชาญทางเกษตรไม่เพียงแต่จะมีความรู้ทางเทคนิคดี เฉพาะตนเองเท่านั้น แต่จะต้องพยายามเผยแพร่วิธีการเหล่านี้ให้แก่เกษตรกรเข้าใจและยอมรับเอาไปปฏิบัติ ถ้าเกษตรกรมีพื้นฐานความรู้ต่ำก็จะไม่เข้าใจคำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญ และการชักชวนให้เปลี่ยนวิธีการในไร่นาก็จะไม่ได้ผล ตัวอย่างที่จะเห็นได้ง่ายอีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ การอนามัย ถ้าพลเมืองขาดพื้นฐานทางการศึกษาก็เป็นการยากที่จะเข้าใจคำอธิบายของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และถูกต้องส่วน การร่วมมือรักษาความสะอาดของชุมชน การบริบาลทารก และการใช้ยารักษาโรค เป็นต้น เมื่อประชาชนขาดความเข้าใจ และขาดความร่วมมือเท่าที่ควร การพัฒนาทุกด้านที่ต้องเข้าถึงประชาชนก็จะไม่ได้ผล ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับสูงเพื่อผลิตผู้นำ แม้จะมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็จะต้องอาศัยพลเมืองที่มีระดับการศึกษาพอสมควร เป็นผู้รับการถ่ายทอด และนำไปปฏิบัติ การประถมศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการประถมศึกษาทำหน้าที่พัฒนาประชาชนส่วนใหญ่ให้มีระดับความรู้ พอที่จะสื่อสารความเข้าใจกับบุคคลชั้นนำหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ได้

ดังนั้น ผู้บริหารประเทศจึงต้องวางนโยบายที่จะขยายการศึกษาภาคบังคับขึ้นอีกเป็น 7 ปี เพื่อให้พลเมืองได้รับการศึกษาและยกระดับสภาพความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทย ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการศึกษาระดับประถมศึกษาอยู่นั้น พยายามที่จะขยายการศึกษาออกไปให้ทั่วเท่าที่จะทำได้ตามกำลังทางเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ดีด้านการประถมศึกษาชั้น คร. เอกวิทย์ ๗ กลาง¹ ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การศึกษาระดับประถมศึกษานั้นเป็น

¹ คร. เอกวิทย์ ๗ กลาง Op.Cit., P.26

การระตามกฎหมายที่เราต้องทำโดยกว้างขวางที่สุดเพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนในสังคม ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับค่านิยมบริหารนั้น กล่าวว่าการบริหารการประถมศึกษาจำต้องอาศัย หลักวิชาและข้อมูลความจริงต่าง ๆ ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา วางแผน และปรับปรุงคุณภาพ เป็นอันมาก ถ้าเรายังบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ด้วยอาศัยสามัญสำนึกและมีจินตนาการ ว่า โรงเรียนประถมศึกษา ไม่ควรมีอะไรมากไปกว่าศาลาวัด ครู หน้าจืด ๆ กระดานดำ ขอลูก และเด็กเล็ก ๆ จากห้องนาอยู่ตราบโค ตรานั้นก็สุดวิสัยที่เราจะบรรลุถึงเป้าหมาย ส่วนสำหรับเกี่ยวกับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนนั้น ถึงแม้ขณะนี้ได้รับการปรับปรุง ให้ดีขึ้นเป็นลำดับมา แต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะให้เกิดความหมายที่แท้จริงต่อบุคคลและส่วนรวมในแง่ ของการพัฒนาสิ่งที่เราได้ทำเป็นปกติแล้ว คือ การสอนให้คนรู้หนังสือ แต่การปลูกฝังนิสัยทัศนคติ และการเรียนรู้ที่จะมีคุณค่าแก่ผู้เรียนตลอดชีวิตนั้น ยังห่างไกลจากที่ควรจะเป็นอยู่เป็นอัน มาก

ถึงแม้ว่าทางฝ่ายบริหารพยายามจะกระจายอำนาจในการบริหารไปให้องค์กร บริหารส่วนจังหวัด เพื่อดำเนินการให้ใกล้ชิด และสะดวกเพื่อได้เข้าถึงประชาชนอย่างไรก็ตาม แต่ก็ยังมีชนบางกลุ่มที่เราเข้าไปยังไม่ถึง ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากว่าภูมิประเทศเป็นเหตุ หรืออุปสรรคในการติดต่อหรือเข้าไปได้ยาก ชนพวกนี้จะอยู่ห่างไกลจากความเจริญไกลคมนาคม ซึ่งยากต่อการพัฒนา เช่น ตามภาคเหนือ ซึ่งมีป่า ภูเขา กัน ไม่สะดวกในการติดต่อ และชน กลุ่มน้อยนั้นก็ชอบ ที่จะอาศัยอยู่ตามป่าตามเขา จึงเกิดมีปัญหาทางการเมืองขึ้น และค่านิยม ศึกษาก็มีปัญหาเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าชนพวกนี้มีเชื้อชาติ และความเป็นมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน ซึ่งมีหลายชาติ หลายภาษา หลายเผ่า อยู่ร่วมกัน เป็นเผ่า ๆ ไป ตามยอดเขา หรือตาม เขาสูง เราจึงเรียกชนพวกนี้รวมกันว่า ชาวเขา (Hill Tribe) ทางด้านสังคมวิทยา เรียกพวกนี้ว่า "ชนกลุ่มน้อย"¹ (Minority Group) นับว่าเป็นสังคมย่อย มีวัฒนธรรมย่อย เป็นเฉพาะของตนเองด้วย กล่าวคือมีภาษาล่ามกันความเป็นอยู่ การแต่งกาย ระเบียบประเพณี

¹ จำเรียง ภาวิจิตร. "นักการศึกษาควรทราบอะไรเกี่ยวกับสังคมวิทยา". รายงาน การประชุมทางวิชาการครั้งที่ 1 กรมสามัญศึกษา 2510 หน้า 72

ต่าง ๆ ก็ต่างกันไปด้วยตามเชื้อชาติของเผ่าพันธุ์ ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเขาในภาคเหนือของไทยเรา สภาพทางภูมิศาสตร์ มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล ถูกปกคลุมด้วยทิวเขาหลายทิว และมีป่าไม้หนาแน่น ทิวเขากิ่งกล่าวนั้น แม้เป็นพีคจากเหนือลงมาทางใต้ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล ระหว่าง 2,100-2,600 เมตร พวกชาวเขาชอบอาศัยอยู่ตามที่ราบของภูเขาและตามสันเขาเหล่านี้ โดยทั่วไปแล้วพวกนี้จะอาศัยอยู่ในระดับความสูงระหว่าง 1,000-1,500 เมตร¹

ตั้งแต่สมัยก่อน ๆ เป็นต้นมา ได้ถือกันว่าทิวเขาในภาคเหนือของประเทศไทยเป็นที่เกิดของต้นน้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงนาข้าวของคนไทยผู้อยู่อาศัยในที่ราบ และที่ระหว่างภูเขาอันอุดมสมบูรณ์ คนไทยซึ่งเป็นคนพื้นราบไม่เคยแสดงความสนใจอย่างแท้จริงที่จะไปตั้งหลักแหล่งหรือพัฒนาภูเขาในประเทศของตน ตลอดระยะเวลา 800 ปีที่ผ่านมา ผลก็คือ ภูเขาถูกเปิดทิ้งไว้ให้ชนพวกอื่นที่มีความแตกต่างกับคนไทยในทางชาติวงศ์และวัฒนธรรมได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ และเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของไทยที่ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้โค่นถางบริเวณบนภูเขา ซึ่งมีสภาพอยู่ตามธรรมชาติลงในที่บางแห่งและทำให้เป็นที่พำนักเข้าไปอาศัยอยู่ได้ ปัจจุบันนี้จึงกล่าวได้ว่า ในภาคเหนือของไทยเรามีสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกันอย่างเด่นชัดอยู่ 2 สังคม คือ สังคมของคนพื้นราบ และสังคมของคนบนภูเขา ซึ่งได้แก่พวกชาวเขา

สำหรับจำนวนพลเมืองของพวกชาวเขานี้ ในประเทศไทยของเรายังมิได้มีการสำรวจกัน เมื่อพูดถึงจำนวนก็เป็นเรื่องการกะประมาณ (Approximate) กัน เพราะการสำรวจประชากรยังไม่ถึง แต่อย่างไรก็ดีตัวเลขต่าง ๆ ที่ได้มาจากการประมาณของแต่ละท่านที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็พอจะใกล้เคียงกันบ้าง เช่น ตัวอย่างที่หมู่บ้าน สีซอ คอยสามหมื่น อ. เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีตัวเลขเปรียบเทียบให้เห็นได้ดังนี้

¹ กระทรวงมหาดไทย, กรมประชาสงเคราะห์. รายงานการสำรวจทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวเขา ในภาคเหนือ ของประเทศไทย. สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี. 2509 หน้า 1-2.

	จำนวนบ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนคนในบ้าน หลัง
Gordon Young ¹	60	780	13.0
รายงานกรมประชาสงเคราะห์ ²	65 (หมู่บ้านใหญ่)	407	
	15 (หมู่บ้านเล็ก)	96	6.2

สำหรับจำนวนทั้งหมดนั้น ว่ากันว่าในประเทศไทยมีจำนวนระหว่าง 50,000-300,000 คน ในเอกสารของกรมประชาสงเคราะห์ ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 ได้กล่าวว่า "กระทรวงมหาดไทยได้ประมาณว่า มีชาวเขาอยู่ประมาณ 400,000 คน" แต่ตัวเลขนี้ไม่ได้รวมจำนวนชาวเขาที่อยู่ในภาคเหนือ ของประเทศไทยไว้ด้วย รายงานอีกฉบับหนึ่งกล่าวว่าเฉพาะเดือน พฤศจิกายน 2503 มีชาวเขาในภาคเหนือประมาณ 217,000 คน³ ตัวเลขเหล่านี้ยังถือเป็นการแน่นอนไม่ได้

สำหรับชาวเขาในภาคเหนือที่กล่าวนี้รวมจำนวนชาวเขาทั้งหมดตั้งแต่จังหวัดตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และ แม่ฮ่องสอน ซึ่งจังหวัดเหล่านี้จะมีพวกชาวเขาอยู่แล้ว ๆ ไป แต่พียงเท่านั้นได้แก่จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และน่าน เท่าที่ได้สำรวจจะมีพวกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อยู่คือ 1. แม่ (แม่คำ, แม่ขาว และ แม่ลาย) 2. มูเซอ (มูเซอแดง มูเซอคำ มูเซอ กุย และมูเซอ เซเล) 3. อักอ 4. เย้า 5. ลีซอ 6. กระเหรี่ยง (เผ่าสะกอ เผ่าปัว เผ่าพวย และเผ่าคองสุ) 7. ถิ่น 8. ลัวะ 9. ชมุ 10. จีนฮ่อ

¹Gordon Young. The Hill Tribe of Northern Thailand. Siam Society. 1962. P.88

²กระทรวงมหาดไทย. กรมประชาสงเคราะห์. Op.Cit P.12

³Ibid P.12

ชาวเขาเหล่านี้มีโคอาศัยอยู่ ณ ฟ้าโคหนึ่งหรือในบริเวณใดโดยเฉพาะจะมีการเคลื่อนย้ายอพยพไปอยู่ที่ใหม่อยู่เรื่อย ๆ ซึ่งเขาประกอบอาชีพในการทำไร่เลื่อนลอย ว่างป่าทำไร่ และจะย้ายไปที่อื่นเมื่อคืนจืด และได้ผลน้อย ถึงแม้ชนพวกนี้จะมีจำนวนน้อยก็ตามแต่ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ ๆ ส่งผลสะท้อนกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ ทั้งในด้านสังคม ทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร เป็นอย่างมาก

นอกจากพวกชาวเขาแล้ว ทางภาคเหนือก็ยังมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่กระจัดกระจายตามท้องถื่นทุรกันดาร ยากต่อการติดต่อ เพราะอยู่ไกลทางคมนาคมเป็นผลให้การศึกษาและการอนามัยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากการบริการเข้าไปไม่ถึงหรือเข้าไปได้ยาก ความล้าหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของชนชาวเขา และประชาชนที่อยู่ไกลคมนาคมนี้ก่อให้เกิดช่องว่างและจุดอ่อนซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติแต่อย่างใดเลย แต่กลับจะได้รับโทษหรือเป็นช่องทางอันจะเป็นประโยชน์ให้แก่ฝ่ายตรงข้ามด้วยซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองกำลังการตำรวจชายแดน เขต 5 ซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคเหนือ คือ จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย น่าน และแม่ฮ่องสอน จึงมีนโยบายวางแผนงานสำหรับชนเหล่านี้ในรูปต่าง ๆ กัน เพื่อพัฒนาสงเคราะห์แก่ชนเหล่านี้ เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านตัวอย่าง การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชาวเขา จัดการศึกษา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งโครงการต่าง ๆ นี้ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2499 เป็นต้นมา และได้ขยายงานออกไปอย่างกว้างขวางจนถึงกระทั่งทุกวันนี้

โครงการจัดการศึกษาแก่เด็กชาวเขาและไกลคมนาคมนั้นได้เริ่มตั้งแต่ 2499 เป็นต้นมา ก็เนื่องด้วยทางกองกำลังการตำรวจชายแดนเขต 5 ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะติดต่อกับชนเหล่านี้ และเป็นรากฐานในการที่จะพัฒนาในด้านอื่น ๆ ความล้าหลังเกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกชนเหล่านี้ไม่ได้รับการเรียนรู้ภาษาไทยของเรา ซึ่งใช้เป็นสื่อสารการติดต่อ (Communication) จึงนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่ง ต้องให้ความช่วยเหลือแก่ชนเหล่านี้ จึงได้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนขึ้น เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชนที่อยู่ในวัยที่จะเล่าเรียนและผลพลอยได้ (by product) ที่จะตามมาก็คือ โรงเรียนนั้นก็กลายเป็นศูนย์กลาง

การเผยแพร่ความเจริญให้แก่หมู่บ้านและเป็นฝักฝักต่อกันระหว่างครูตำรวจชายแดนกับผู้ปกครองเด็กอีกด้วย

แต่นโยบายการควบคุมและรับผิดชอบทางการศึกษา เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ และทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้จัด แต่ทางกองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 ก็ได้ทำงานประสานกัน โดยความตกลงยินยอมของเจ้าหน้าที่ทางกระทรวงศึกษาธิการ และทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยจะจัดตั้งโรงเรียน ตามความต้องการและความช่วยเหลือของประชาชน มีจำนวนนักเรียนเพียงพอ และไม่มีโรงเรียนในบริเวณใกล้เคียง

ทางกองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 ได้เริ่มงานมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ (ปีการศึกษา 2512) ได้จัดตั้งโรงเรียนให้แก่เด็กชาวเขา 64 โรง และสำหรับโรงเรียนไกลคมนาคมอีก 49 โรง รวมจำนวนทั้งหมด 113 โรง จำนวนนักเรียนชาวเขา ชาย 2,351 คน นักเรียนหญิง 1,473 คน รวมจำนวนนักเรียนชาวเขาทั้งหมด 3,824 คน จำนวนนักเรียนไกลคมนาคม นักเรียนชาย 2,394 คน นักเรียนหญิง 1,821 คน รวมทั้งหมด จำนวน 4,215 คน เมื่อรวมจำนวนนักเรียนที่กองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 จัดตั้งทั้ง 2 ประเภท คือ โรงเรียนชาวเขา และโรงเรียนไกลคมนาคมแล้ว เป็นจำนวนนักเรียนชาย 4,745 คน นักเรียนหญิง 3,294 คน ยอดรวมทั้งหมด 8,039 คน

ตั้งแต่เริ่มดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันนี้ ทางกองกำกับการตำรวจชายแดนได้โอนกิจการมอบให้กระทรวงศึกษาธิการหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดไปคือ โรงเรียนชาวเขา 6 โรง มีนักเรียนชาย 84 คน หญิง 39 คน รวม 123 คน โรงเรียนไกลคมนาคม 28 โรง นักเรียนชาย 713 คน หญิง 739 คน รวม 1,452 คน

และนอกจากนั้นแล้ว บางโรงก็ยุบเลิกกิจการไปเพราะมีนักเรียนน้อยนักเรียนอพยพเคลื่อนย้ายตามผู้ปกครองไปอีก คือ โรงเรียนชาวเขา 20 โรงเรียน โรงเรียนไกลคมนาคม 3 โรงเรียน รวม 23 โรงเรียน

ปัจจุบันนี้ ทางกองกำกับการตำรวจชายแดนคงมีโรงเรียนที่ดำเนินการอยู่จำนวน

56 โรงเรียน แยกตามตารางไค้ดังนี้

	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน		รวม
			ชาย	หญิง	
1. โรงเรียนชาวเขา	36	53	1,068	664	1,732
2. โรงเรียนไกลคมนาคม	20	20	998	602	1,600
รวม	56	73	2,066	1,266	3,332

ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนของตำรวจชายแดน ก็ทำหน้าที่เช่นเดียวกับโรงเรียนทั่ว ๆ ไป คือเป็นแหล่งอบรมสั่งสอนแก่เด็กนักเรียนชาวเขาและไกลคมนาคม โดยทางกองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 จัดส่งครูซึ่งเป็นตำรวจชายแดนไปสอนประจำ แต่ก่อนที่จะมีการจัดตั้งโรงเรียนเป็นหลักแหล่งแน่นอนนั้น ระยะแรก ๆ ได้จัดส่งครูเคลื่อนที่เดินทางออกไปสอนตามหมู่บ้านต่าง ๆ ลอนเป็นครั้งคราว ก็ปรากฏว่ามีประชาชนสนใจมีความต้องการเข้ารับการสอนเป็นอย่างดี แต่วิธีการนี้ไม่ช่วยให้การเรียนการสอนได้ผล จึงเปลี่ยนวิธีการมาเป็นจัดตั้งโรงเรียนทำการสอนในหมู่บ้านเป็นประจำขึ้น ระดับชั้นที่เปิดสอนก็รับเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น

หลักสูตรที่ใช้สอน เดิมทีเดียวเมื่อแรกตั้งโรงเรียน ทางครูผู้สอนซึ่งเป็นตำรวจชายแดน ก็ได้พยายามสอนหมวดวิชาต่าง ๆ ที่มีในหลักสูตรของโรงเรียนพื้นราบทั่ว ๆ ไป คือหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ของกระทรวงศึกษาธิการ¹ มาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2508 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พิจารณาเห็นว่าโรงเรียนชาวเขายังไม่มีหลักสูตรของตนเองใช้ เพราะเมื่อใช้หลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น 2503 ของกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นแนวในการสอน เนื้อหาและความมุ่งหมายของเนื้อหาวิชาที่มีอยู่นั้นยังไม่เหมาะสมกับเด็กชาวเขา จึงได้ตั้งกรมการจัดทำหลักสูตรขึ้นสำหรับใช้ในโรงเรียนชาวเขา เรียกว่า "หลักสูตร

¹ กระทรวงศึกษาธิการ. กรมสามัญศึกษา, หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2503. โรงพิมพ์คุรุสภา

โรงเรียนชาวเขา พุทธศักราช 2508"¹ ในปีการศึกษา 2509 ให้ใช้หลักสูตรนี้เฉพาะชั้น ประถมปีที่ 1-2 ส่วนชั้นประถมปีที่ 3-4 ให้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงอยู่ จนกระทั่งปีการศึกษา 2510 จึงให้ใช้หลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พุทธศักราช 2508 จนครบทุกชั้น ตามคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการที่ 616/2508 เรื่องให้ใช้หลักสูตรโรงเรียน ชาวเขาพุทธศักราช 2508 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2508²

ด้านอาคารสถานที่ ทางกองกำกับการตำรวจชายแดน เขต 5 ได้รับเงินค่าก่อสร้างจากสถาบัน และเอกชนหลายแห่ง แตกต่างกัน แต่ในระยะเริ่มแรกเพื่อเร่งให้การ เรียนการสอนได้ทันต่อเหตุการณ์บางแห่งต้องใช้อาคารชั่วคราวไปก่อน โดยใช้วัสดุท้องถิ่น และขอความร่วมมือร่วมใจจากพี่น้องชาวบ้านช่วยกันทำ กิจการของโรงเรียนก็ประสบผล คិតลอคมา จนได้ขยายปรับปรุงให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในเวลาต่อมาก็ได้รับความช่วยเหลือ จากผู้มีจิตศรัทธา จากกระทรวงศึกษาธิการ จากการจัดงานกุศลหารายได้เป็นครั้งคราว และนอกจากนี้แล้ว ทางกองกำกับการตำรวจชายแดน เขต 5 ยังได้รับพระราชทานเงิน ในการก่อสร้างโรงเรียนชาวเขาและไกลคมนาคม จากพระมหากษัตริย์คุณของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน 7 แห่ง สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ 2 แห่ง และสมเด็จพระราชชนนี ฯ 13 แห่ง

ด้านบริหารการศึกษา ทางกองกำกับการตำรวจชายแดนได้จัดแบ่งสายบริหาร การศึกษานี้ขึ้นอยู่กับฝ่ายอำนวยการที่ 5 (ผ.อ.5) โดยมีผู้กำกับการฯ เป็นผู้อำนวยการ โครงการฯ รองผู้กำกับฯ เป็น รองผู้อำนวยการ โครงการฯ ฝ่ายอำนวยการที่ 5 เป็นฝ่าย จัดการอำนวยการ มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและผู้ตรวจการศึกษาของกองกำกับการฯ และ ขึ้นตรงต่อฝ่ายอำนวยการของกองบัญชาการตำรวจภูธรฝ่ายชายแดน โดยดำเนินการดังนี้

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา. "หลักสูตร โรงเรียนชาวเขาพุทธศักราช 2508" แผนกการพิมพ์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา พระนคร 2511.

² Ibid pp. 1-2.

1. ดำเนินการจัดตั้งและสร้างโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมบ้านพักครู รวมทั้งการซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารทั้ง 2 ประเภท
2. จัดส่งครูไปทำการสอน
3. จัดทำสถิติและประวัติโรงเรียน
4. จัดทำสถิติและประวัตินักเรียน
5. จัดทำทะเบียนประวัติครู
6. ฝึกอบรมทบทวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาและการพัฒนาการ
7. ติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนต่าง ๆ
8. รวบรวมจัดทำแบบ พก. 1 ถึง 10
9. จัดหาทุนคัดเลือกนักเรียนเพื่อรับทุน ปกครองครูและทำประวัติผู้รับทุนการศึกษา
10. ฝึกอบรมจัดตั้งกอง และชุมนุมลูกเสือ
11. จัดทำงบประมาณเงินทุนสมทบในด้านการศึกษา
12. จัดหาที่เรียนให้บุตรตำรวจชายแดน
13. ดำเนินการเกี่ยวกับห้องสมุด
14. จัดทำแผนที่สถานภาพกิจการ โรงเรียนให้ทันสมัยอยู่เสมอ¹

ก้านตัวครู ได้รับความร่วมมือจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาพิเศษจังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาพิเศษภาคศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ได้เป็นวิทยากรในการอบรมภาควิชาการ และค้ำชูการให้เป็นประจำทุก ๆ ปี เพื่อให้ตำรวจชายแดนที่รับหน้าที่ไปเป็นครูสอนเด็ก ได้เข้าใจถึงหลักการการศึกษา เช่น หลักสูตร ประมวลการเรียนการสอน การวัดผล จิตวิทยาการศึกษา วิธีการสอน และการวัดผล เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์สมควรมุ่งหมาย นอกจากนั้นแล้ว ครูตำรวจชายแดนยังได้อบรมในด้านพัฒนาการอื่น ๆ อีก เช่น ด้านการแพทย์

¹ กก.ชค. เขต 5. เอกสารสรุปผลงาน กก.ชค. เขต 5 ปี 2512

เกษตร ฯลฯ คือ หมายความว่า เป็นทั้งครู ทั้งหมอ นักพัฒนาการ นักสังคมสงเคราะห์ เกษตรกร และ พ่อค้า เพื่อทำหน้าที่ให้ ได้ผลมากที่สุดเท่าที่จะ เข้ากับชาวเขาได้

ต่อมาในปี 2512 ทาง CSOM ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกโดยจัดเงินทุน Trust Fund เพื่อช่วยจัดหาครูมาช่วยสอนกับตำรวจชายแดน เนื่องจากว่าทางตำรวจมี กำลังไม่พอเพียง เพราะต้องปฏิบัติงานหลายฝ่ายจำนวนตำรวจมีจำกัด กับทั้งกิจการของโรงเรียนก็ก้าวหน้าขึ้น มีสถิติจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีน้อยไม่พอกับจำนวนนักเรียน ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาได้ผลดียิ่งขึ้น ทางกองกำกับการฯ จึงได้ทำการคัดเลือกครูเข้าเพื่อ บรรจุ ไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ เพิ่มอีกในปีนี้ 53 คน โดยมีข้อตกลงจ้างสอนเป็นครูช่วยสอนรับ เงินเดือนประเภทลูกจ้างเป็นเดือน ๆ ไปมีกำหนด 1 ปี สำหรับครูตำรวจชายแดนมีอยู่แล้ว 75 คน รวมทั้งหมคนี่ครู จำนวน 128 คน ที่ทำการสอนอยู่ในปัจจุบันนี้

นอกจากนี้ ทางกองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 ยังได้รับความร่วมมือช่วยเหลือ จากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีก อาทิเช่น แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มี "โครงการผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนช่วยโรงเรียนชาวเขาของตำรวจชายแดน" ขึ้น เพื่อโดยเสด็จพระกรณียกิจเกี่ยวกับชนชาวเขาของสมเด็จพระราชชนนี โดยเริ่มโครงการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 จนถึงปัจจุบันเป็นประจำทุกปี โครงการนี้มี ศาสตราจารย์ สำเภา วรวงกูร หัวหน้าแผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประธานโครงการ ฯ มีอาจารย์และนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาโสตทัศนศึกษาเป็นกรรมการร่วมดำเนินและปฏิบัติงาน นอกจากนั้นโครงการนี้ยังได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากบรรดาผู้มีเกียรติ อาทิ ศาสตราจารย์ พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา คณบดีคณะครุศาสตร์ พลตำรวจตรี เจริญฤทธิ์ **จิรัสโรมรัตน์** พลตำรวจตรี สุรพล จุลละพราหมณ์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจภูธร (ชายแดน) หัวหน้ากองการศึกษาพิเศษ หัวหน้ากองสงเคราะห์ชาวเขา Dr. David A Field เป็นที่ปรึกษา โครงการฯ อนึ่ง องค์การห้างร้านบริษัทบางแห่ง เช่น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล บริษัท เอสโซ่ แอสตันคาร์คแห่งประเทศไทย ได้ช่วยเหลืออนุเคราะห์เป็นเงินและวัสดุสิ่งของอื่น ๆ อีก¹

¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะบัณฑิตวิทยาลัย, เอกสารแผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คู่มืออุปกรณ์การสอนครูโรงเรียนชาวเขา รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2510.

เมื่อทางแผนกวิชาโสศกทัศน์ศึกษา ซึ่งมีคณาจารย์และนิสิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยช่วยกันผลิตวัสดุอุปกรณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ สมเด็จพระราชชนนี ฯ เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลแก่โรงเรียนชาวเขาของตำรวจชายแดน เพื่อให้โรงเรียนชาวเขาได้ใช้ประกอบในการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เนื่องจากผู้วิจัยได้มีโอกาสได้ร่วมกับโครงการนี้ด้วยในวันที่ 2 ในปีการศึกษา 2511 ได้นำเอาวัสดุอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นไปมอบให้แก่ครูตำรวจชายแดนทั้ง เขต 5 ที่เชียงใหม่ และเขต 6 ที่จังหวัดตาก ซึ่งมี ศาสตราจารย์ สำเภา วรางกูร เป็นหัวหน้า พร้อมทั้งก็ได้มีการสาธิต การอบรม แนะนำเกี่ยวกับหลักการของโสศกทัศน์ศึกษาแก่บรรดาครูตำรวจชายแดนไปด้วย นับว่าโครงการนี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครูตำรวจชายแดนได้ไม่น้อย

และเนื่องด้วยผู้วิจัย รับราชการเป็นศึกษานิเทศก์ฝ่ายสามัญศึกษาประจำภาคศึกษา 8 เชียงใหม่ ซึ่งมีเขตรับผิดชอบในการปฏิบัติงานคลุมอยู่ในจังหวัดภาคเหนือรวม 7 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน แพร่ และน่าน งานในด้านการประถมศึกษา ผู้วิจัยได้มีหน้าที่ในตำแหน่งอยู่แล้ว และขณะที่ทำงานด้านประถมศึกษาอยู่ก็ได้ร่วมมือกับทางกองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 อยู่ด้วย บางครั้งก็ได้ร่วมวางโครงการนี้เพื่อร่วมกับทางกองกำกับการฯ ไปเยี่ยมโรงเรียนชาวเขาและไกลคมนาคมหลายแห่ง ได้มีโอกาสได้พบปะสนทนาซักถามกับผู้บริหาร และตัวครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอเพื่อที่จะยกระดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนชาวเขาและไกลคมนาคมนี้ ให้มีคุณภาพสูงขึ้นกับทั้งเห็นว่ายังไม่มีผู้ใดสนใจที่จะศึกษาและวิจัยเพื่อปรับปรุงด้านโสศกทัศน์อุปกรณ์ให้ดีขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจและต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเรื่อง "โสศกทัศน์อุปกรณ์ในโรงเรียนชาวเขาของตำรวจชายแดนเขต 5 (Problems Concerning Audio-Visual Aids in the area 5 Border Patrol Polices' Hill Tribe Schools.)" นั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น การจัดตั้งโรงเรียนชาวเขาและไกลคมนาคมของตำรวจชายแดนเขต 5 และได้เริ่มดำเนินงานมาเป็นเวลาหลายปี ปัญหาเกี่ยวกับค่านิสิตทัศนูปกรณ์ ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับค่านบริหาร ค่านงบประมาณ ค่านค่านักเรียน ค่านตัวครู ตลอดจนถึงความต้องการอุปกรณอื่น ๆ ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้เกิดผลในการเรียนการสอน ผู้วิจัยสนใจวิจัยเรื่องนี้เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับทัศนูปกรณ์ในโรงเรียนชาวเขาและไกลคมนาคมของตำรวจชายแดนเขต 5
2. เพื่อศึกษาว่าทางโรงเรียนต้องการ ทัศนูปกรณ์อะไร ประเภทไหนมากน้อยเพียงไร
3. เพื่อหาวิธีการที่จะปรับปรุงแก้ไขต่อไปให้ดีขึ้น
4. เพื่อให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ทางการศึกษาที่รับผิดชอบ
5. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในเขตอื่นต่อไป ซึ่งมีอยู่ถึง 8 เขตด้วยกัน

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

ปัจจุบันนี้ชนชาวเขาและไกลคมนาคมเหล่านี้ เป็นจุดที่ก่อให้เกิดกับคุณภาพต่อประเทศชาติ เมื่อทางกองกำลังการได้จัดตั้งโรงเรียนเพื่อสอนเด็ก ๆ แล้ว เพื่อจะให้บรรลุผลสัมความมุ่งหมายในการเรียนการสอน การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้การปฏิบัติงาน คำนการศึกษารองตำรวจชายแดนหลายค่านเช่น

1. ค่านบริหาร มีกำลังคนเพียงพอหรือไม่ มีปัญหาในค่านการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร ค่านงบประมาณ จัดสรรอย่างไร
2. ค่านการเรียนการสอน ครูมีปัญหาลูกเกี่ยวกับการใช้ทัศนูปกรณ์อย่างไร
3. ทัศนูปกรณ์ชนิดใดบ้างที่จำเป็นมากในการสอนชาวเขา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ครูที่ไม่มีความรู้ทางโสตทัศนศึกษา จะไม่เข้าใจในการผลิต จัดทำ เลือก ใช้ และเก็บรักษาโสตทัศนอุปกรณ์
2. โรงเรียนชาวเขาของตำรวจชายแดน เขต 5 ยังขาดงบประมาณในการจัดโสตทัศนอุปกรณ์
3. ครูมีความต้องการโสตทัศนอุปกรณ์ เพื่อช่วยในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

วิธีดำเนินงาน

เมื่อผู้วิจัยได้รับมติความเห็นชอบจากคณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ทำการวิจัยตามหัวข้อเรื่องที่เสนอแล้วนั้น ผู้วิจัยก็ได้เริ่มดำเนินงานดังนี้คือ

1. ติดต่อขอทราบรายละเอียดของปัญหาจากหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในโรงเรียนชาวเขา และกรมกองอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนในการปฏิบัติงาน
2. ติดต่อเจ้าหน้าที่บริหารตามสายงาน และกรมกองที่เกี่ยวข้องเพื่อขอค้นคว้าเอกสารสิ่งตีพิมพ์ สถิติบางอย่าง รวบรวมดูในการที่จะศึกษาหาข้อมูลในการวิจัย
3. ค้นคว้าจากตำรา วารสาร เอกสาร และการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องโสตทัศนอุปกรณ์ เพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการเขียนและทำแบบสอบถาม
4. สร้างแบบสอบถาม โดยปรึกษา จากอาจารย์ผู้ควบคุมและกรรมการบางท่าน เพื่อขอคำแนะนำในการทำ
5. ติดต่อทำหมายกำหนดการเพื่อทดลองใช้ขอทดสอบ (Pre - test) กับครูตำรวจชายแดนก่อน เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงสิ่งบกพร่อง
6. ติดต่อทำหมายกำหนดการไปแจกแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืนและศึกษาคุณภาพของฝ่ายการศึกษาตำรวจชายแดน สอบถามและขอเอกสารอ้างอิงบางอย่าง
7. กำหนดนัดหมายเดินทางไปรับแบบสอบถามคืน
8. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาและทำการวิเคราะห์
9. สรุปผลการวิเคราะห์ และ เสนอแนะ

คำจำกัดความ

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อผู้สนใจจะได้เข้าใจความมุ่งหมายของผู้วิจัยเกี่ยวกับปัญหาในด้าน
โสตทัศนูปกรณ์นี้ จึงขอให้คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการเขียนบางคำ ดังนี้ คือ

คำว่า "ปัญหา" ในที่นี้หมายถึง ปัญหาต่าง ๆ หรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโสตทัศน
ูปกรณ์ ซึ่งได้แก่ ปัญหาในการผลิต การจัดหา การใช้ การเก็บรักษา การบริหารการบริการ
ทัศนคติ ความสนใจ ตลอดจนความต้องการของโสตทัศนูปกรณ์ในโรงเรียนที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน
ปัจจุบัน และต้องการจะให้ปรับปรุงอย่างไร

คำว่า "โสตทัศนูปกรณ์" คำนี้ได้แก่ โสต + ทัศน. + ูปกรณ์ เป็นโสตทัศนูปกรณ์
หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้เกิดผล
ในกระบวนการเรียนการสอน และมีคุณค่าทางการศึกษา

คำว่า "โรงเรียนชาวเขา" หมายถึงโรงเรียนที่ทางกองกำกับการตำรวจชายแดน
เขต 5 จัดดำเนินการสอนเอง โดยได้รับการยินยอมตกลงกับทางกระทรวงศึกษาธิการ และ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งอยู่ทางไกลทางคมนาคม และในท้องถิ่นทุรกันดารในป่าเขา

คำว่า "ตำรวจชายแดนเขต 5" หมายถึงตำรวจภูธรที่ปฏิบัติภารกิจอยู่ชายแดน
กองกำกับการตำรวจชายแดนเขต 5 มีหน้าที่รับผิดชอบจังหวัดชายแดนภาคเหนือ 4 จังหวัด
คือ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน และ แม่ฮ่องสอน